

En lärarhandledning till Hållbart UF-företagande

Det är idag en självklarhet för en stor del av alla företag att inkludera inte bara ekonomisk, utan även social och ekologisk hållbarhet i sitt strategiska arbete och i sin dagliga verksamhet. Dels finns det regler och krav som företag behöver uppfylla, dels finns det också många företag som ser en stor efterfrågan från sina konsumenter. Kunskap om företagande inkluderar idag att även ha kunskap om hållbart företagande. Därför kommer dina elever att ha möjlighet att lära sig om hur de kan driva sitt UF-företag hållbart under UF-året. Till din och elevernas hjälp finns vårt framtagna hållbarhetsspår.

Hållbarhetsspåret finns tillgängligt för dig och eleverna när ni loggar in på ungforetagsamhet.se. Ni hittar länken till startsidan i hamburgermenyn till höger i inloggat läge.

I hållbarhetsspåret ingår:

- Webbssidor med information om olika viktiga områden och med länkar till andra relevanta sidor.
- Exempel på tidigare UF-företag som har arbetat med hållbart företagande under sitt UF-år.
- Olika verktyg för olika delar av hållbarhetsarbetet.

Bild från startsidan: <https://ungforetagsamhet.se/internal/hallbart-foretagande-o>

Webbsidor

Vi har tagit fram webbsidor som ska informera och inspirera UF-företaget. Du som lärare har tillgång till samma sidor som eleverna samt en sida som är till just för dig som UF-lärare. Från startsidan finns tillgång till flera undersidor med information om olika områden som är viktiga att känna till i arbetet med hållbart företagande. Följande webbsidor finns med i hållbarhetsspåret:

Startsida

På startsidan introduceras hållbart företagande och hållbarhetsspåret.

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/hallbart-foretagande-o>

Beskrivning av hållbart företagande

Här får eleverna en beskrivning kring vad hållbarhet och hållbart företagande innebär med utgångspunkt i miljömässig hållbarhet, social hållbarhet och ekonomisk hållbarhet.

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/beskrivning-o>

Att arbeta hållbart som UF-företag

Under den här rubriken beskrivs hur UF-företaget kan arbeta med hållbart företagande under sitt UF-år. Vikten av att fundera över både affärsidé/produkt och på den egna verksamheten. Det är också viktigt att titta på hela UF-året. Hur kan UF-företaget arbeta med hållbarhet i de olika faserna.

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/arbeta-hallbart-o>

De olika verktygen i hållbarhetsspåret

På den här sidan beskriver vi de olika verktygen samt länkar vidare till dem. Vi kommer beskriva de olika verktygen här i lärarhandledningen lite längre ned.

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/verktyg-hallbarhet-o>

Cirkulär ekonomi

Eleverna får lära sig om cirkulär ekonomi och får också exempel på olika affärsmodeller utifrån cirkulär ekonomi.

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/cirkular-ekonomi-o>

Ekologiskt fotavtryck

Vad innebär egentligen begreppet ekologiskt fotavtryck och hur kan man som UF-företag vara en del av att minska det ekologiska fottrycket genom ett arbete hållbart under UF-året?

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/ekologiskt-fotavtryck-o>

Att prioritera insatser

Som företag och UF-företag finns det hur mycket som helst som man kan göra för att försöka bidra till en mer hållbar värld. Det går inte att under ett skolår göra allt.

Under den här rubriken får UF-eleverna tips kring hur de kan tänka när det kommer till prioriteringar.

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/prioritera-o>

Ärlig hållbarhetskommunikation

När man arbetar med hållbarhet vill man såklart berätta om det och det ska man också göra för att exempelvis få kunder att välja ett miljövänligare alternativ. Men vi på Ung Företagsamhet har genom åren sett många UF-företag som i sin kommunikation överdriver sitt hållbarhetsarbete och även hur hållbar deras affärsidé och produkt faktiskt är. Vi tror att det åtminstone delvis beror på okunskap. På den här sidan går vi igenom hur viktigt det är att kommunicera kring det hållbarhetsarbete man som UF-företag gör och hur man gör det på ett bra och ärligt sätt så att det inte blir fel.

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/greenwashing-o>

De globala målen

De globala målen kan ge bra inspiration till UF-företaget för att komma igång med sin affärsidé. På de globalamalen.se finns också mycket bra material och information som kan hjälpa eleverna framåt i deras arbete.

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/de-globala-malen-o>

Miljö- och hållbarhetsmärkningar och certifieringar

Det kan vara svårt att få reda på tillräckligt mycket information om hur material, tjänster eller färdiga produkter är producerade, samt att veta vilka frågor som behövs ställas för att få relevanta svar. För att vara säker på att få så hållbara material, tjänster eller produkter som möjligt är det bra att leta efter miljö- och hållbarhetsmärkningar och certifieringar.

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/certifieringar>

Din roll som lärare

Att arbeta med hållbarhet genom UF-företagande ger eleverna möjlighet att använda sin teoretiska kunskap och omsätta idéer i praktisk handling. Som UF-lärare har du möjlighet att stötta eleverna i deras resa med att ta in hållbarhetsperspektivet i sitt UF-år. Vi hoppas att du känner att du har hjälp av vårt hållbarhetsspår. På den här sidan ger vi lite fler tips på vad du kan tänka på.

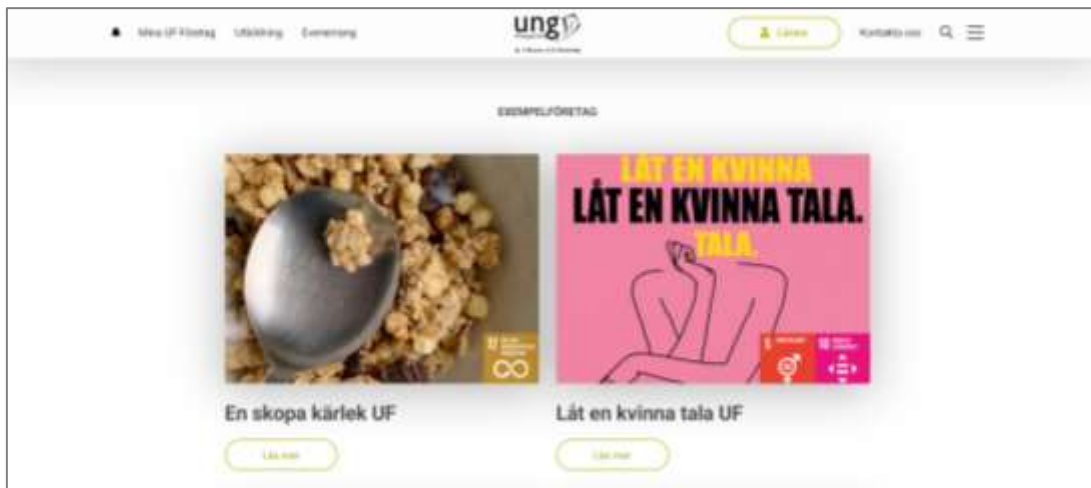
Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/larare>

Exempel från tidigare UF-företag

Vi har intervjuat tidigare UF-företag som har fokuserat på hållbart företagande under sitt UF-år. Varje UF-företag beskriver vad de har gjort, hur det kom sig att de landade i den specifika affärsidén samt vilka motgångar och medgångar de har haft under året. De intervjuade UF-företagen ger också sina egna tips till kommande UF-elever och ger råd om vad de ska tänka på för att komma igång och driva ett hållbart UF-företag. Låt dina elever läsa om UF-företagen och få lite inspiration för att själva komma igång med sitt arbete.

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/exempelforetag>

Verktyg

En del av hållbarhetsspåret är en rad olika verktyg som ska hjälpa eleverna i deras hållbarhetsarbete. Som beskrevs ovan har vi gjort en webbsida där vi har sammanställt verktygen och gjort en kort beskrivning.

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/verktyg-hallbarhet-o>

Hållbar Business Model Canvas

Vi har tagit fram en Business Model Canvas med fokus på hållbarhet. Den är bra att ha med sig i uppstarten av UF-företaget. En Hållbar Business Model Canvas ger er en bra visuell överblick över UF-företagets verksamhet. I själva canvasen finns instruktioner och vägledning, men det finns också en separat webbsida med lite extra instruktioner och exempel.

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/bmc-o>

Länk: <https://ungforetagsamhet.se/internal/bmc-instruktioner-o>

Bild på den hållbara business model canvassen. Finns både som skrivbar Pdf och som worddokument. Eleverna kan fylla i direkt i dokumentet.

Checklista

Eleverna har också tillgång till en checklista som de kan ha med sig kontinuerligt i sitt arbete. Genom checklistan har UF-företaget koll på vilka hållbarhetsaspekter de arbetar med i sitt UF-företag. Checklistan bygger på vårt hållbarhetstest *Hållbarhetskollen*.

Länk: https://ungforetagsamhet.se/sites/default/files/general_files/checklista-for-hallbart-uf-foretagande.pdf

Hållbarhetskollen

Hållbarhetskollen är vårt hållbarhetstest för UF-företag. Genom testet kan ett UF-företag få insyn i hur de ligger till med sitt hållbarhetsarbete genom att svara på ett antal frågor inom olika områden. När UF-företaget har genomfört testet får de ett resultat som visar på hur de kan fortsätta utveckla sitt UF-företags hållbarhetsarbete. Resultatet är även synligt för dig som lärare och går att ladda ner och spara. Ett UF-företag kan göra om testet hur många gånger de vill, exempelvis om de utvecklar sitt hållbarhetsarbete och sedan vill ta testet igen. Syftet med testet är inte att ge en fullständig sanning men eleverna får en bra bild över hur långt de har kommit i sitt hållbarhetsarbete. Testet skapar möjlighet för reflektion kring hur UF-företaget kan jobba vidare med hållbarhetsaspekten.

Innan eleverna genomför *Hållbarhetskollen* bör de ha kommit igång ordentligt med sitt UF-företag. Har de ingen verksamhet finns det ingenting att utvärdera. När eleverna har genomfört testet kommer du som lärare kunna se resultatet under respektive UF-företag (på samma ställe som affärsplan, årsredovisning och affärsidékollen). Det finns en lärarmanual för hållbarhetskollen som du hittar under Dokument (välj Starta-fasen eller sök på Hållbarhetskollen).

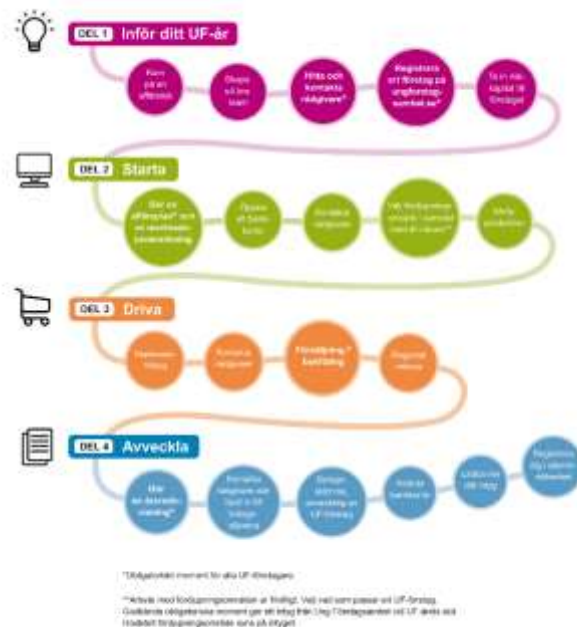
UF-företagets hållbarhetsarbete

Hur ska UF-företaget gå tillväga i sitt hållbarhetsarbete och hur ska du som lärare vägleda dem?

- En idé är att låta eleverna i ett tidigt skede ta del av de olika exemplen från tidigare UF-företag för att få inspiration.
<https://ungforetagsamhet.se/internal/exempelforetag>
- Låt UF-företagen använda checklistan som utgångspunkt för sitt hållbarhetsarbete.
https://ungforetagsamhet.se/sites/default/files/general_files/checklista-for-hallbart-uf-foretagande.pdf
- De 17 globala målen kan ge bra inspiration i arbetet med att komma på en affärsidé. Påminn eleverna om att även titta på delmålen.
<https://www.globalamalen.se/>
- Låt UF-företagen i ett ganska tidigt skede ta del av informationen på de olika webbsidorna och ha den som grund i sitt hållbarhetsarbete. Möjligtvis kan de avvakta något med *Ärlig hållbarhetskommunikation*. Men övriga sidor ger en viktig grund att stå på för att komma igång bra och inte hamna snett och kanske exempelvis tro att man arbetar mer hållbart än vad man gör.
<https://ungforetagsamhet.se/internal/hallbart-foretagande-o>
- Låt eleverna fördjupa sig lite i vad en produktionskedja är för något. Konsumentverket har en pedagogisk film som beskriver vad en produktionskedja är och vad man ska tänka på som företag.
https://www.youtube.com/watch?time_continue=7&v=VGWh-1AddSs&feature=emb_log

- Om ni vill använda den hållbara business model canvasen så är det bra att göra det i ett ganska tidigt skede. Den ger också en bra överblick i arbetet. Den hållbara business model canvasen ersätter inte affärsplanen, men är en bra grund inför arbetet med att skriva en affärsplan.
<https://ungforetagsamhet.se/internal/bmc-o>
- Ha med er illustrationen av UF-året och återkom till hur man kan arbeta hållbart under hela UF-året. Jacka in hållbarhetsarbetet i samtliga faser. Se till att UF-företaget lyfter upp sitt arbete med hållbarhet i affärsplanen och reflekterat kring det i årsredovisningen.

Affärsidén

Här kan eleverna göra stor skillnad och det är också affärsidén de flesta UF-företag tänker på i ett första skede när de känner att de vill arbeta med hållbarhet.

Skapa ett bra team

Låt UF-företaget redan från start fundera över hur de vill jobba? Hur ser de till att skapa en hållbar organisation som mår bra? Trivsel i teamet. Hur sent på dygnet får man jobba? Balans med privatliv. Hur löser de konflikter? Får alla komma till tals och känner sig alla inkluderade?

Kontakta rådgivare

Många rådgivare har bra koll på hållbarhetsfrågor och hållbart företagande. Ge eleverna rådet att satsa på att hitta en rådgivare som kan hjälpa dem i deras hållbarhetsarbete. De kan också fundera på hur de träffas. Kanske väljer de att ha möten digitalt för att det är mer hållbart än att ses i verkligheten, om det är lång resa mellan UF-eleverna och rådgivaren.

Gör en affärsplan och en marknadsundersökning

Hållbarhetsarbetet ska vara en del av UF-företagets affärsplan. I marknadsundersökningen kan eleverna exempelvis passa på att undersöka hur viktig en hållbar produkt är för kunden. Kan hen tänka sig att betala mer för en produkt som gör mindre avtryck på miljön? Vad i hållbarhetsarbetet tycker kunden är viktig?

Välj fördjupningsområde

För att driva ett hållbart UF-företag på riktigt krävs det att eleverna lägger ned ganska mycket tid. Det kan då vara passande att välja fördjupningsområdet "Hållbart företagande" så syns deras arbete också på intyget om de genomför det med godkänt resultat. Men självfallet går det att vara ett hållbart UF-företag även om eleverna väljer att annat fördjupningsområde.

Inköp och produktion

Den här är viktig och det är inte helt ovanligt att UF-företagen inte lyckas gräva tillräckligt djupt här. Man tror att man är återförsäljare av en hållbar produkt men hur hållbar är den egentligen? Låt eleverna titta på [Konsumentverkes film om produktionskedjan](#) som nämndes ovan. Varifrån köper de produkten? Hur tillverkas den? Långa transporter? Villkor för dem som arbetar? Återvunnet material? Går det att få tag i en närproducerad produkt? Låt eleverna ta reda på så mycket de bara kan.

Marknadsföring

Hur marknadsför UF-företaget sin produkt? Sker det digitalt eller trycker de upp på papper? Påminn eleverna om vikten av [ärlig hållbarhetskommunikation](#).

Försäljning och bokföring

Genom löpande bokföring får UF-företaget bra koll på sitt lager och slipper köpa in/tillverka för mycket produkter. Bra är ju också om UF-företaget kan sköta bokföringen digitalt. Kan de även erbjuda kunderna digitala kvitton? I försäljningen är en viktig del att lyfta upp hur UF-företaget arbetar hållbart och på vilket sätt produkten är hållbar. Dock på ett ärligt sätt.

Regional mäs

Det är lätt att skaffa massvis med nytt material till en mässmonter. Låt UF-företaget fundera på hur de kan göra så medvetna val som möjligt för att tänka hållbart även här. Återvunna tapeter? Digitala lösningar? Vad gör eleverna med sakerna efter mässan? Slänger de allting eller går det att använda igen. Sorteras det som slängs?

Gör en årsredovisning

Låt eleverna reflektera kring hållbarhetsarbetet i årsredovisningen. Hur ser siffrorna ut? Har UF-företaget lyckats skapa en hållbar ekonomi?

Checklistan - frågor/uppgifter till UF-företagen/UF-eleven

1. Kartlägg din produktionskedja

- Ta reda på var dina produkter tillverkas och var materialet de är gjorda av kommer ifrån.

Att veta om vilka länder som dina produkter tillverkas i och var materialet som produkterna är gjorda av kommer ifrån ger dig viktig information när det gäller att förstå vilka typer av utmaningar som finns när det gäller miljömässig och social hållbarhet för din produkt.

- Ta reda på så mycket som möjligt om vilka förhållanden som finns i de länderna och/eller inom den industrin när det gäller miljöpåverkan.
- Ta reda på så mycket som möjligt om vilka förhållanden som finns i de länderna och/eller inom den industrin när det gäller mänskliga rättigheter och arbetsvillkor.

2. Gör aktiva materialval

- Utgå ifrån den information du har samlat ihop om din produktionskedja. Undersök vilka mer eller mindre hållbara material eller produkter som du kan välja att använda dig av.
- Tänk även igenom vilka andra material du använder dig av i ditt företag, till exempel för marknadsföring eller för att dekorera din monter på en UF-mässa. Kan du göra mer hållbara val?
- Undersök om du kan välja material eller produkter som har en hållbarhetsmärkning eller en certifiering. Tänk på att välja certifieringar som granskas och garanteras av en oberoende tredje part. Mer info om märkningar och certifieringar hittar du här: <https://ungforetagsamhet.se/internal/certifieringar>
- Kontakta din leverantör och ställ krav på att produkterna är framtagna på miljömässigt och socialt hållbara sätt.
- Tänk på att ditt företag också måste vara ekonomiskt hållbart. Räkna på kostnaden för dina produkter och se till att du har en rimlig vinstmarginal. Tänk på att arbeta hållbart också kan vara ett sätt att arbeta billigt, kan du till exempel återbruka för att ge gammalt material ett nytt liv?

3. Bidra till cirkulär ekonomi

- Vad händer med din produkt efter det att den har använts? Går den att återvinna, kompostera, uppgradera eller är den enkel att reparera? Kan det

rentav vara en affärsidé för dig att ta tillbaka uttjänta produkter och renovera dem?

- Hur hanterar du avfall i ditt företag? Hur kan du arbeta för att minimera avfall, återanvända och källsortera så mycket som möjligt? Om du producerar något farligt avfall, vet du hur du ska hantera det på ett korrekt och säkert sätt?

4. Agera hållbart i alla delar av företagets verksamhet

- Hur hanterar du resor och transporter i ditt UF-företag? Kan du arbeta för att minska behovet av resor och transporter? Kan du själv i större utsträckning gå, cykla och åka kollektivtrafik i ditt arbete med företaget? Om du har deltagare eller kunder som reser i samband med företaget, kan du uppmuntra dem att gå, cykla eller resa kollektivt? Kan du välja lokalproducerade produkter och material och/eller välja mer hållbara transportsätt som båt eller järnväg för att transportera produkterna?
- Hur hanterar du energianvändning i ditt företag? Kan du arbeta för att minska din energianvändning? Kan du välja miljömärkt el från förnyelsebara källor som vind, sol eller vattenkraft?
- Fundera över olika inköp du gör i ditt företag, finns det mer hållbara val som du kan göra? (Det kan till exempel vara sådant som att trycka upp visitkort, köpa in kläder med företagets logotype och att boka lokaler.)
- Hur tänker du kring tillgänglighet när det gäller dina tjänster? (Det kan till exempel gälla sådant som att boka handikappanpassade lokaler för öppna föreläsningar, eller att tänka på att alla ska känna sig välkomna på ett evenemang som du anordnar.)
- Hur kommunicerar du ut ditt hållbarhetsarbete till dina kunder? Att uppmuntra och inspirera dina kunder till att göra mer socialt och miljömässigt hållbara val kan mycket väl vara en av de viktigaste insatserna som du kan göra. Det kan också föra med sig konkurrensfördelar och bidra till att fler vill köpa dina varor eller tjänster. Kommunicera mycket gärna ut ditt hållbarhetsarbete, men var noga med att tala sanning och att inte överdriva eller ljuga.

Uppgift:

Låt eleverna granska produktionskedjan för sin produkt eller tjänst och fundera över vilken miljömässig och social påverkan som de bidrar till i de olika leden. Låt dem även fundera över vilka andra aktiviteter de gör i företaget som har en miljöpåverkan eller en social påverkan. Be dem skissa upp allt detta på stora blädderblockspapper/tavla eller med post-its så att de får en tydlig överblick över miljöpåverkan och den sociala påverkan i sitt UF-företag. Låt dem brainstorma potentiella lösningar för att stärka positiv påverkan och minska negativ påverkan. De

kan även med fördel samarbeta med andra UF-företag i samma eller en liknande bransch för att identifiera påverkan och hitta lösningar. Ett tips för att få bättre koll på sin värdekedja är att kontakta relevanta branschorganisationer och miljöorganisationer för att be dem om förslag och råd.